

Valtuustoaloite perhepäivähoidon vetovoimaisuuden ja harvaan asutun maaseudun hoitopaikkavaihtoehtojen lisäämiseksi Kuopiossa

Kasvun ja oppimisen lautakunta 10.12.2024 § 102
7442/12.07.00/2024

Valmistelijat / lisätiedot:
kasvatusjohtaja Marika Savukoski puh. 044 718 4008
palvelupäällikkö Tiina Mikkilä, puh. 044 718 6134
talouspäällikkö Jusa Ruotsalainen, puh. 044 718 4221
etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi

Päätösehdotus

apulaiskaupunginjohtaja HEP KOP Pekka Vähäkangas

Kasvun ja oppimisen lautakunta toteaa, ettei aloite aiheuta toimenpiteitä. Lautakunta päättää esittää kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle, että se merkitsee saadun selvityksen tiedoksi vastauksena valtuustoaloitteeseen.

Päätös

Kasvun ja oppimisen lautakunta hyväksyi yksimielisesti päätösehdotuksen.

Tiina Mikkilä poistui kokouksesta klo 17.27 asian käsittelyn jälkeen.

Selostus

Valtuuston kokouksessa 28.10.2024 on jätetty valtuustoaloite (liite 1) perhepäivähoidon vetovoimaisuuden ja harvaan asutun maaseudun hoitopaikkavaihtoehtojen lisäämiseksi Kuopiossa. Valtuustoaloitteen tekijä / tekijät: Tuula Savolainen, Vesa Linnanmäki, Kuopion keskustan valtuustoryhmä.

Perhepäivähoito

Perhepäivähoito on kodinomaista, yleensä hoitajan omassa kodissa järjestettävää varhaiskasvatusta. Perhepäivähoito voi olla kunnallista tai yksityisen hoitajan järjestämää. Perhepäivähoidosta ja sen järjestämisestä säädetään varhaiskasvatuslaissa (540/2018).

Perhepäivähoitajalla saa olla hoidossaan korkeintaan neljä kokopäivähoidossa olevaa alle kouluikäistä lasta ja yksi osapäivähoidossa oleva esiopetusikäinen lapsi. Hoitajan omat alle kouluikäiset lapset lasketaan tähän mukaan.

Varhaiskasvatuslain 29 §:n mukaan kelpoisuusvaatimuksena perhepäivähoitajan tehtäviin on tehtävään soveltuva ammattitutkinto tai muu alalle soveltuva koulutus.

Kuopiossa on tällä hetkellä 40 kunnallista perhepäivähoitajaa, 2 kotiryhmää sekä 10 yksityistä perhepäivähoitajaa. Perhepäivähoitajien esihenkilöinä toimii kaksi perhepäivähoidonohjaajaa.

Vastaukset valtuustoaloitteessa esitettyihin toimenpide-ehdotuksiin:

- 1) ***Rekrytointibonus 1000 euroa uudelle perhepäivähoitajalle, joka on pätevä perhepäivähoitajan tehtävään ja on valmis sitoutumaan työskentelyyn Kuopion kaupungin palveluksessa***
- Rekrytointibonus voisi olla sidottu koeaikaan eli maksettaisiin koeajan päättymisen jälkeen ja olisi käytössä koko Kuopion alueella.

Valtuustoaloitteessa ehdotetaan 1000 euron rekrytointibonusta uudelle pätevälle perhepäivähoitajalle. Perhepäivähoitajan tehtävään kelpoisuusvaatimuksena on soveltuva ammattitutkinto tai muu alalle soveltuva koulutus. Kelpoisuuden rinnalla arvioitavaksi tulee soveltuvuus tehtävään sekä perhepäivähoitajaksi hakevan oman elämäntilanteen sopiminen tehtävän hoitamiseen. Perhepäivähoitajien palkkaamisessa on huomioitava, että perhepäivähoitajille maksetaan kuukausipalkkaa, joten lapsiryhmä tulisi sijoittaa täyteen jo aloitusvaiheessa (4 lasta). Ennen perhepäivähoitajan palkkaamista on myös tarkasteltava varhaiskasvatuspaikkojen kokonaistarve ja selvítettävä onko alueella vapaana olevia päiväkotipaikkoja.

Toimenpiteestä aiheutuvat kulut olisivat kertaluontoisia ja riippuisivat palkattavien henkilöiden lukumäärästä. Talousvaikutus olisi 1000 euroa jokaista uutta palkattavaa perhepäivähoitajaa kohden. Tämä aiheuttaa epätasa-arvoista kohtelua perhepäivähoitajien, mutta myös muiden ammattiryhmien (mm. varhaiskasvatuksen opettajat, lastenhoitajat, perusopetuksen opettajat) keskuudessa, jos vain uudet perhepäivähoitajat saavat bonuksen.

- 2) ***Kulukorvaus turvallisuuden parantamiseen ja välttämättömiin hankintoihin***
- Otetaan käyttöön kulukorvaus työntekijän kotiin turvallisuussäännöistä johtuvien muutostöiden kulujen kattamiseen sekä tehtävän kannalta välttämättömien kalusteiden ja tarvikkeiden hankkimiseen lasten käyttöön. Kulukorvaus olisi käytössä koko Kuopion alueella.

Omassa kodissaan työskentelevälle kunnalliselle perhepäivähoitajalle korvataan lapsen hoidosta aiheutuneet välittömät kustannukset kunta-alan yleisen virka- ja työehtosopimuksen KVTES (2022–2025) perhepäivähoitajia koskevan liitteen 12 13 §:n (Perhepäivähoidon kustannuskorvaus) mukaan vähintään Suomen Kuntaliiton kulloinkin voimassa olevan perhepäivähoidon kustannuskorvauksia koskevan suosituksen mukaisesti. (liite 2)

Omassa kodissaan työskentelevälle kunnalliselle perhepäivähoitajalle hyväksytään tulon hankkimisesta aiheutuneina menoina vähennykseksi työnantajan maksamat kustannusten korvaukset maksetun määräisenä ilman eri selvitystä. Kustannusten korvauksen ulkopuolelle jäävät tulonhankkimiskulut perhepäivähoitaja voi vähentää verotuksessa erillisen selvityksen perusteella. Jos kunta on kuitenkin korvannut perhepäivähoitajalle jonkin tulonhankkimiskulun normaalin kustannusten korvauksen lisäksi, tällaisesta kulusta ei myönnetä vähennystä.

Vaikka Suomen Kuntaliitto antaa vuosittain kunnille suosituksen perhepäivähoitajille maksettavasta kustannuskorvauksesta, kuntien tapa maksaa kustannusten korvausta perhepäivähoitajille vaihtelee jonkun verran kunnasta toiseen. Korvaus jakaantuu korvaukseen lapsen ravintokuluista ja korvaukseen muista kuluista. Jos korvaus vastaa perusteeltaan ja määrältään edellä mainittua Suomen Kuntaliiton suosituksen mukaista perhepäivähoitajalle ravintokustannuksista maksettavaa korvausta, saajalle hyväksytään vähennykseksi kunnan maksamat kustannusten korvaukset maksetun määräisenä ilman eri selvitystä. Vähennys tehdään muusta ansiotulosta. (Perhepäivähoitajien menot. Verohallinnon kannanotto 5.1.2023).

Kuopion kaupunki maksaa perhepäivähoitajille suositusten mukaiset korvaukset ja kustantaa myös muita työssä tarvittavia välineitä ja materiaaleja. Varhaiskasvatuslaissa ei erikseen mainita turvallisuuden parantamiseen tai muihin hankintoihin liittyviä kriteereitä tai erityisiä turvallisuussääntöjä, jotka edellyttäisivät perhepäivähoitajien koteihin muutostöitä. Perhepäivähoitajien tulee esittää tällaiset tulo- ja kuluhanke- ja tarvehankkimiskulut tositteiden perusteella vähennettäväksi verotuksessa. Perhepäivähoidonohjaaja tarkistaa perhepäivähoitajan kodin soveltuvuuden tehtävään turvallisuussuunnitelman ja omavalvontasuunnitelman mukaisesti (liitteet 3 ja 4). Kuopion kaupunki hankkii perhepäivähoitajalle mm.

- tuplarattaat
- matkasängyt
- syöttötuolit
- EA-pakkaukset
- turvaliivit (lapset ja aikuiset)
- työpuhelimien
- IPadit lasten pedagogiseen käyttöön

Lisäksi talousarvion mukaisesti tehdään hankintoja perhepäivähoitajien tiimeille yhteiskäyttöön tai hoitaja kohtaisesti esim. leluja ja pelejä ulko- ja sisäkäyttöön, lasten kirjallisuutta ja ammattikirjallisuutta. Perhepäivähoitajat voivat myös mahdollisuuksien mukaan käyttää lähipäiväkotien salia ja jumppavälineitä.

Perhepäivähoidolle on laadittu turvallisuussuunnitelma (liite 3) ja sen lisäksi perhepäivähoitaja laatii yhteistyössä perhepäivähoidonohjaajan kanssa omavalvontasuunnitelman (liite 4).

3) *Syrjäseutulisä maaseutualueilla työskenteleville perhepäivähoitajille - Maaseututaajamissa tai -alueilla työskentelevien perhepäivähoitajien työntekijät ovat usein pidemmät johtuen hoitolasten vanhempien pidemmistä työpäivistä (matkat lisäävät työpäivän pituutta jopa 1-2 tuntia/päivä). Mahdollisuudet tavata kollegaa/esihenkilöä kasvokkain ja keskustella työhön liittyvistä haasteista ovat kaupunkialueita vähäisemmät. Lisäksi ruokatarvikkeiden hakemiseen kaupasta joutuu käyttämään enemmän aikaa ja syntyy enemmän kustannuksia pidempien matkojen vuoksi.*

Jos valtuustoaloitteessa esitetty syrjäseutulisä tai vastaava otettaisiin käyttöön, tulisi se maksaa myös kaikille nykyisille maaseututaajamissa työskenteleville perhepäivähoitajille ja aloitteessa esille nostetut alueet tulisi määritellä tarkasti.

Varhaiskasvatuksen pedagogisen johtamisen vuosikellossa on määritelty tapaamisten minimi ja se toteutuu riippumatta perhepäivähoitajan asuinpaikasta. Myös varhaiskasvatuksen erityisopettajien tuki on käytössä koko Kuopion alueella. Päivittäisohjausta tehdään kaikkien perhepäivähoitajien kanssa pääsääntöisesti puhelimitse. Toisiaan perhepäivähoitajat kokoontuvat yhteisiin tapaamisiin taajama-alueilla. Sähköposti, Teams ja puhelin on käytössä viikoittain ja tarvittaessa päivittäin esihenkilön ja perhepäivähoitajien kesken. Perhepäivähoitajat käyttävät keskenään signaalia tai s-postia, puhelinta tai Teamsia keskinäiseen vuorovaikutukseen.

Perhepäivähoitajien säännöllinen työaika on keskimäärin 40 tuntia viikossa. Kaikki tuon yli menevä työ maksetaan hoitajille tai annetaan tasoitusvapaina. Kenenkään ei tarvitse tehdä töitä omalla ajallaan. Ruokatarvikkeiden hankkimisen jokainen hoitaja tekee työajan ulkopuolella.

Syrjäseutulisiä on vanha KVTES:n mukainen kuntasektorin palkanosa. Uusia syrjäseutulisiä ei ole myönnetty 1990-luvun jälkeen. Kaupungissa on kuitenkin tällä hetkellä käytettävissä rekrytointilisiä. Lisää maksetaan 130 euroa/kuukaudessa 6-12 kuukauden ajan työsuhteen alusta lukien.

Toimenpiteen talousvaikutus olisi 780 euroa (6kk) - 1560 euroa (12 kk) jokaista palkattavaa uutta perhepäivähoitajaa kohden. Lisäksi tulisi miettiä, miten henkilö saadaan sitoutettua työhön lisän maksamisen loppumisen jälkeen.

- 4) ***Kuopio-lisä osaksi yksityisen hoidon tukea varhaiskasvatuspalveluiden järjestämiseksi harvaan asutulla maaseutualueella***
- Luodaan taloudellinen kannustin yksityiseen perhepäivähoitoon harvaan asutulla maaseutualueella täydentämällä Kelan yksityisen hoidon tukea Kuopio-lisällä. Harkinnanvaraisena myönnettävän Kuopio-lisän suuruus tulee määrittää niin, että se on taloudellisesti houkuttelevampi verrattuna palveluseteliin.

Harvaan asutun maaseutualueen määrittely voi olla haasteellista. Tämän lisäksi perusteena esitetty harkinnanvaraisuus voi olla ongelmallista määrittellä. Yleensä harkinnanvaraisuuden perusteena on käytetty tuloajoja, mutta tässä tapauksessa tulojen käyttäminen harkinnanvaraisuuden kriteerinä ei olisi perusteltua. Lisäksi haasteeksi voi nousta se, että harvaan asutuilla alueilla ei ole riittävästi hoitoa tarvitsevia lapsia.

Tällä hetkellä Kuopion kaupunki maksaa yksityisessä perhepäivähoidossa palveluseteliä hoidossa olevista lapsista. Palvelusetelin enimmäisarvo on 843 e/kk. Tähän malliin Kuopio-lisää ei voida käyttää.

Vaihtoehtoisesti yksityinen perhepäivähoito voidaan järjestää Kelan yksityisen hoidon tuen ja hoitolisän kautta. Lisäksi kunta voi päättää maksettavan kuntalisää, jota tässä aloitteessa kutsutaan Kuopio-lisäksi.

Kelan maksama yksityisen tuen hoitoraha on enintään 192,28 e/kk. Esiopetusikäisestä hoitoraha on 70,75 e/kk. Hoitolisä on tulosidonnainen ja sen enimmäismäärä on 265,85 e/kk. Tämän lisäksi kunnat voivat maksaa harkintansa mukaisesti kuntalisää. Koko yksityisen hoidon tuen kustannus tulee kaupungin maksettavaksi, mutta Kela hoitaa maksatuksen asiakkaille ja laskuttaa siitä kuntaa, kuten kotihoidon tuenkin osalta.

Esimerkkejä kuntalisän suuruudesta yksityisessä perhepäivähoidossa (hoidontarve yli 25h/vko):

	Lahti	Turku	Espoo	Vantaa	Vertailuna Kuopion palveluseteli
Kuntalisä alle 3v	325	430	369	340	
yhteensä*)	517,28-783,13	622,28-888,13	561,28-827,13	532,28-798,13	843
Kuntalisä yli 3v	225	270	222	230	
yhteensä*)	417,28-683,13	462,28-728,13	414,28-680,13	422,28-688,13	843
*)					

Hoitoraha 192,28 e					
Hoitolisä 0-265,85 e					

Jos yksityisen perhepäivähoitajan lapsiryhmä ei ole täynnä, voisi Kuopio-lisästä huolimatta yksityisen perhepäivähoitajan ansiotulo jäädä alhaiseksi eikä tehtävä olisi siten houkutteleva. Lisäksi yksityisessä perhepäivähoidossa hoitajan poissaolot saattavat tuottaa asiakasperheille haasteita, koska varahoitojärjestelmää ei ole käytettävissä. Perheiden tulee itse järjestää lasten hoito yksityisen perhepäivähoitajan poissaoloaikoina.

Varhaiskasvatuspalvelujen näkemys aloitteen toimenpide-ehdotuksiin:

Perhepäivähoitajan tulee olla kelpoinen, soveltuva ja sitoutunut tehtävään. Perhepäivähoitajan lapsiryhmä tulee sijoittaa täyteen jo aloitusvaiheessa (4 lasta). Ennen perhepäivähoitajan palkkaamista on myös tarkasteltava varhaiskasvatuspaikkojen kokonaistarve ja selvitettävä, onko alueella vapaana olevia päiväkotipaikkoja. Kunta maksaa nyt jo perhepäivähoitajille erilaisia kulukorvauksia ja kustantaa toimintaan liittyviä välineitä, materiaaleja, koulutuksia, tarvikkeita ym., minkä lisäksi hoitajat voivat hakea verottajalta tulonhankkimisvähennyksiä. Kaupungissa on jo tällä hetkellä käytössään rekrytointilisä. Lisää maksetaan 130 euroa/kuukaudessa 6-12 kuukauden ajan työsuhteen alusta lukien. Tämän takia ei ole tarkoituksenmukaista ottaa käyttöön uutta ja erillistä rekrytointibonusta tai syrjäseutulisiä.

Tällä hetkellä Kuopiossa yksityisille perhepäivähoitajille maksettava palveluseteli on kilpailukykyinen kuntalisä -mallin kanssa. Palveluseteliä korotetaan vuosittain indekseillä, kuten yksityisen päiväkotihoidon palvelusetelitäkin. Ei ole tarkoituksenmukaista siirtyä kuntalisä -malliin, koska tämä on koettu toimivaksi malliksi ja nykyiset yksityiset perhepäivähoitajat ovat olleet tähän tyytyväisiä.

Vaikutusten arviointi

Vaikutusten arviointi liitteenä.

Liitteet

- 7442/2024 Liite 1 Valtuustoaloite / Perhepäivähoidon vetovoimaisuuden ja harvaan asutun maaseudun hoitopaikkavaihtoehtojen lisäämiseksi Kuopiossa
- 7442/2024 Liite 2 Kunnallisen perhepäivähoidon kustannuskorvaukset 1.1.2024
- 7442/2024 Liite 3 Perhepäivähoidon turvallisuussuunnitelma
- 7442/2024 Liite 4 Perhepäivähoidon omavalvontasuunnitelma 2024
- 7442/2024 Liite 5 Vaikutusten ennakoarviointi